

Ympäristöministeriö

Viite Lausuntopyyntönnö 18.5.2017/Ehdotus turvetuotannon tarkkailuohjeksi

Lausunto ehdotuksesta turvetuotannon uudeksi tarkkailuohjeksi

Ympäristöministeriö on pyytänyt Pirkanmaan ELY -keskuksen lausuntoa ehdotuksesta turvetuotannon tarkkailuohjeksi 30.6.2017 mennessä.

Turvetuotannon tarkkailusta on käytössä vuonna 2006 valmistunut tarkkailuopas, joka on ollut tarpeen korvata uudella tarkkailuohjeella.

Tarkkailuohjeen sisältö on kokonaisuudessaan kattava ja asiat on tarkasteltu Pirkanmaan ELY -keskuksen näkemyksen mukaan perusteellisesti. Yleisesti ohjeen luettavuutta ja ymmärrettävyyttä parantaisi, että ohjeeseen sisällytettäisiin havainnolliset piirretyt kuvat, valokuvat ja grafiikkaa. Pirkanmaan ELY -keskus esittää lisäksi seuraavia tarkennuksia ja parannuksia luonnokseen:

Alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueet

Ympäristönsuojelulain uudistuksen (YSL 527/2014) yhteydessä luvituksen piiriin otettiin alle 10 hehtaarin turvetuotantoalueet. ELY -keskus painottaa, että pienten tuottajien näytteenoton sekä tarkkailuraporttien laadussa on havaittu suuria puutteita. Lisäksi päästö- ja vesistö tarkkailujen näytteenotto ei usein täytä YSL:n 209 §:n mukaisia kriteerejä, kuten menetelmien luotettavuutta.

Pienten tuottajien tarkkailuohjelmissa/suunnitelmissa näytteenottotiheys (n. 4 kertaa vuodessa) ei ole edustava (kts. ohjeen s. 7 kpl 1). Lisäksi päästölaskenta perustuu näytteenoton yhteydessä tehtyihin yksittäisiin virtaamamittauksiin. Tattari ym. (2014) tekemän selvityksen mukaan (kts. ohjeen sivu 14) tärkeämpää kuin päästölaskennassa käytetty menetelmä, on juuri näytteenoton edustavuus siten, että havaintoaikasarja vastaa mahdollisimman hyvin todellista ainepitoisuuden vaihtelua.

Siten lähtötiedot eivät ole riittävät päästöjen luotettavaa laskentaa varten. Päästölaskenta ei täytä tilastollisia kriteerejä, päästöjen eikä vaikutusten

valvontaa ei ole mahdollista tehdä oikein. Näytteenoton perusteella voi kuitenkin tehdä suuntaa-antavia päätelmiä päästöistä ja ympäristövaikutuksista. Tarkkailuohjeluonnoksessa olevat päästötarkkailun perusvaihtoehdot eivät välttämättä sovellu pienille turvetuotantoalueille.

Ratkaisu edellisiin haasteisiin voisi olla pienten tuottajien liittyminen osaksi yhteistarkkailuja sekä päästö- että vesistötarkkailujen osalta. Vapaaehtoinen liittyminen yhteistarkkailuun ei tällä hetkellä välttämättä toimi. Normiohjausta yhteistarkkailun edistämiseksi voisi kehittää. Valvontaviranomaisen tulisi voida edellyttää toiminnan harjoittajan liittymistä yhteistarkkailuun, vaikka ympäristölupamääräyksissä sitä ei olisi vaadittu. Näin tarkkailua myös pienten tuottajien osalta saataisiin yhdenmukaistettua. Kysymykseksi tässä yhteydessä on toiminnanharjoittajien osalta noussut, ettei pienillä tuottajilla ole varaa käyttää kalliita konsultteja. Tähänkin asiaan voisi olla mahdollista saada ryhtiä normiohjausta ja yhteistarkkailujen koordinoitua ja hankintamenettelyjä kehittämällä.

Ympäristölupapäätös on keskeinen asiakirja, johon myös valvojan työ perustuu. Pienten tuottajien ympäristölupahakemukset ovat usein puutteellisia. Täydennysten jälkeenkään hakemuksen pohjalta ei monissa tapauksissa ole mahdollista valmistella laadukasta lausuntoa tai lupapäätöstä ja siihen liittyvää tarkkailusuunnitelmaa. Puutteelliset ympäristölupahakemukset tulisikin herkemmin hylätä, ellei lupahakemus täydennysten jälkeenkään sisällä lain edellyttämiä tietoja lupaharkinnan kannalta. Ympäristölupapäätös on keskeinen valvonnan väline ja asiakirja, johon valvojan työ perustuu. Lupahakemuksen ja/tai päätöksen puutteet voivat lisätä painetta erillisiin valvontakäynteihin samoille tuotantoalueille satunnaisten häiriöiden ja asukasilmoitusten tarkistamiseksi. Myös haku-prosessit pitkittyvät.

Pienten tuottajien kohdalla haasteena näyttäisi ELY -keskuksen käsityksen mukaan olevan osaamisen puute ympäristönsuojeluasioissa. Tätä seikkaa eivät heidän käyttämiensä konsulttien osaaminen välttämättä helpota. Siten pienet tuottajat saattavat tehdä kalliita virheitä tuotantoalueiden vesiensuojelurakenteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Päästölaskenta ja päästötarkkailu

Päästö- ja vesistötarkkailuraporteissa tulee huomioida ja kirjoittaa auki paremmin näytteenottajan kirjaamat poikkeukselliset virtaama- ja/tai näytteenotto-olosuhteet. Esimerkiksi alivirtaamatilanteessa ei välttämättä voi ottaa edustavaa näytettä. On esimerkkejä, että näytteeseen on sotkeutunut pohjasta kiintoainetta, joka tekee näytteestä käyttökelvottoman. Nämä näytteet tulee poistaa päästölaskennasta. Kun suunnitelman mukainen näyte poistetaan laskennasta, tulee syy perustella ja kertoa päästö- ja/tai vesistötarkkailuraportissa. Näytteenottajan havainnot eivät välttämättä nykyisin siirry raportteihin. Tämä osaltaan vaikeuttaa päästö- ja vesistötarkkailuraporttien tarkastamista.

Kappaleessa 5 on virheellisesti todettu, että jos virtaama ylittää V-aukon maksimivirtaaman, käytetään virtaamana V-aukon maksimivirtaamaa. Poikkeuksellisesta virtaamatiedosta tulee olla maininta tarkkailuraportissa.

Sivulla 14 kappaleet 5 ja 7. Ohjeen perusteella ei pysty tekemään päätöslaskentaa. Kohta vaatii tarkennusta ja auki kirjoittamista.

Ilmastonmuutoksen vaikutuksia ylivirtaamahuippujen sijoittumiseen esimerkiksi talvikaudelle ei tarkkailuohjeessa ole huomioitu.

Lupamääräykset ja päästötarkkailutulosten hyödyntäminen.

Ympäristöluvassa on yleensä määrätty, että vesienkäsittelyllä (esim. pintavalutuskenttä, kosteikko ja kemiallinen käsittely) on saavutettava tietyt puhdistustehovaatimukset. Puhdistustehovaatimukset kuvaavat yksittäisen vesiensuojelurakenteen kuten, pintavalutuskentän toimivuutta.

Reduktiovaatimuksen sijasta tai lisäksi ympäristöluvassa toisinaan määrätään, että vesienkäsittelyllä on saavutettava vuosikeskiarvona lasketut lähtevän veden pitoisuusraja-arvot (typpi, fosfori, kiintoaine). Valvonnan kannalta olisi tärkeää, että lupamääräyksissä olisi määräykset sekä vesiensuojelurakenteiden puhdistustehovaatimuksille että raja-arvot lähtevän veden ravinne- ja kiintoainepäästöille vuosikeskiarvona laskettuna.

Vaikutustarkkailut

ELY-keskus pitää tärkeänä, että purkupisteen alapuolisen havaintopaikan lisäksi tulee ottaa purkupisteen yläpuolinen havaintopaikka mukaan tarkkailuun aina kun se on mahdollista. On varsin tavallista, että yläpuolinen vesistö tarkkailupiste puuttuu tarkkailuohjelmista.

Tämä on valvonnan kannalta välttämätöntä, koska vertailemalla yläpuolisen ja alapuolisen havaintopisteen vedenlaatua voidaan suuntaa-antavasti arvioida/erottaa turvetuotannon vaikutukset esim. hajakuormituksen vaikutuksesta purkuvesistön laatuun. ELY -keskuksen käsityksen mukaan yläpuolinen tarkkailupiste voitaisiin jättää pois vain perustellusta syystä.

Vesistö tarkkailussa korostuvat fysikaalis-kemialliset laatutekijät. Biologiset tarkkailut kuvastavat paremmin vesistön tilan pitkäaikaista muutosta. Tarkkailuohjelmissa tulisi tarkemmin selvittää painopisteen siirtämistä biologisiin tarkkailuihin ja olemassa olevan tarkkailutiedon raportoimista. Joillakin alueilla fysikaalis-kemiallisia vesistö tarkkailunäytteitä otetaan liian vähän esim. 2 kpl/kesässä. Tällöin tulosten luotettavuus on vaatimaton. Tarkkailusuunnitelmien laadinnassa tulisi painottaa tilastollista

merkitsevyyttä ja tulosten luotettavuutta, jonka yhteistarkkailut mahdollistavat parhaiten. Tämä merkitsee sitä, että sekä päästö- että vesistö tarkkailujen näytteenotto tiheyttä ja laatua tulee parantaa.

YSL:n mukaisen toiminnanharjoittajan selvillä olovelvollisuuden parantamiseksi olisi päästö- ja vesistö tarkkailuraporteista syytä laatia muutamien vuosien välein laajempi yhteenvetoraportti. Raportissa esitettäisiin vedenlaatutulosten lisäksi myös biologisten ja muiden mahdollisten seurantojen keskeisimmät tulokset. Lisäksi niissä tulisi esittää arvio eri tuotantoalueiden kuormituksen mahdollisesta vaikutuksesta tuloksiin sekä vastaanottavan vesistön tilaluokitukseen.

Pölyhaitat

ELY -keskuksen käsityksen mukaan mahdollisten pölylaskeumien haittoista alapuolisessa vesistössä tulisi olla maininta osana asukkaiden kanssa tehtäviä pölyyn ja meluun liittyviä selvitysmenettelyjä ja/tai vaikutustarkkailuraporteissa.

Johtopäätökset

Tarkkailuohjeessa olisi syytä tarkastella pienten turvetuottajien tarkkailun ja sen pohjana olevan ympäristöluvitusta sekä seurannan- ja tarkkailun kriteerejä erikseen ja/tai yksilöidä ne tarkemmin. Myöhemmin saattaisi olla tarpeen kehittää soveltuvin uusia normiohjauksen työkaluja havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

Yleisesti ohjeen luettavuutta ja ymmärrettävyyttä parantaisi, että siihen sisällytettäisiin tarpeellisin osin havainnolliset piirretyt kuvat, valokuvat ja/tai grafiikkaa.

ELY -keskuksen kanta on, että tarkkailutulosten toimittamisessa on www.palvelu riittävä sähköpostin sijasta, pois lukien poikkeukselliset tilanteet, joista mm. määrätään ympäristölupamääräyksissä.

Yksikön päällikkö

Tuija Sievi-Korte

Ylitarkastaja

Jaana Leppänen

MN, AV